

International Conference of Economics, Finance and Accounting Studies

International Conference of Economics, Finance and Accounting Studies is a double-blind peer-reviewed, open-access journal published to reach excellence on the scope. It considers scholarly, research-based articles on all aspects of economics, finance and accounting. As an international congress aimed at facilitating the global exchange of education theory, contributions from different educational systems and cultures are encouraged. It aims to provide a forum for all researchers, educators, educational policy-makers and planners to exchange invaluable ideas and resources.

AHMAD LUFYI QOZONCHI ASARLARIDA OILA VA TARBIYA MASALALARI

*Abduraimova Charosxon Maxmudovna- Termiz
Iqtisodiyot va servis universiteti 1-bosqich talabasi
Abdurayimovacharos2007@gmail.com*

ABSTRACT

Mazkur tadqiqot ishida Ahmad Lutfiy Qozonchining “O‘gay ona” asarida aks etgan oilaviy qadriyatlar, mehr-muhabbat, sabr-toqat va insoniy munosabatlar masalasi tahlil qilinadi. Asardagi o‘gay ona obrazi orqali jamiyatda shakllangan illatlarning badiiy inkori yoritiladi. Shuningdek, asarning yosh avlod tarbiyasidagi o‘rni va pedagogik ahamiyati ilmiy asosda yoritib beriladi. **Keywords:** oila, qadriyat, mehr-muhabbat, o‘gay ona, tarbiya, axloqiy fazilatlar, sabr-toqat, badiiy obraz, insoniylik.

Oila jamiyatning eng muhim ijtimoiy institutlaridan biri hisoblanadi. Unda shakllanadigan qadriyatlar inson hayotining keyingi bosqichlariga bevosita ta’sir ko‘rsatadi. Shu bois badiiy adabiyotda oila mavzusi doimo dolzarb bo‘lib kelgan.

Ahmad Lutfiy Qozonchining “O‘gay ona” asari oilaviy munosabatlar va undagi ma’naviy qadriyatlarni chuqur aks ettirgan asarlardan biridir. Ushbu tezisda asarda ifodalangan oilaviy qadriyatlarning mazmun-mohiyati hamda ularning tarbiyaviy ahamiyati tahlil qilinadi.

O‘zbek adabiyotida oila mavzusi doimo muhim o‘rin tutgan. Oila – inson tarbiyasi shakllanadigan eng birinchi makon, mehr va e’tibor manbai hisoblanadi. Insonning fe’l-atvori, dunyoqarashi va hayotga bo‘lgan munosabati ko‘pincha aynan oilada shakllanadi. Shu sababli ham ko‘plab yozuvchilar oila ichidagi munosabatlarni, ota-ona va farzandlar o‘rtasidagi mehrni o‘z asarlarida keng yoritganlar. Ahmad Lutfiy Qozonchining „O‘gay ona“ asari ham aynan oila, mehr va insoniylik mavzusiga bag‘ishlangan ta’sirchan hamda ibratli asarlardan biridir.

Asarda voqealar bir oilaning hayoti misolida tasvirlanadi. Onasidan ayrilgan bolalar uchun hayot og‘ir sinovga aylanadi. Ona mehridan bebahra qolgan bolalar qalbida katta bo‘shliq paydo bo‘ladi. Ota esa oilani saqlab qolish va farzandlarini tarbiyalash maqsadida yangi turmush quradi va oilaga o‘gay ona kirib keladi. Shu kundan boshlab bolalar hayotida yangi davr boshlanadi.

Ular yangi onani qabul qilishga harakat qiladilar, ammo qalblaridagi sog‘inch va mehrga ehtiyoj ularni qiynaydi. Chunki, haqiqiy ona o‘rmini hech kim to‘liq bosa olmaydi. Yozuvchi bolalar

ruhiyatini juda nozik tasvirlaydi. Ularning onaga bo'lgan sog'inchi, mehrga chanqoqligi, ayrim paytlarda o'zini yolg'iz his qilishi kitobxonni chuqur o'ylantiradi. Bolalarning ichki kechinmalari, o'y-hayollari va his-tuyg'ulari orqali yozuvchi inson qalbining nozik jihatlarini ko'rsatib beradi.

O'gay ona obrazi ham bir yoqlama berilmagan. U ba'zan qat'iy, ba'zan esa ichki kurashlarga duch kelgan inson sifatida namoyon bo'ladi. U ham yangi oilaga moslashishga, bolalar bilan til topishishga harakat qiladi. Ba'zi vaziyatlarda uning qattiqqo'lligi sezilsa-da, ayrim paytlarda uning qalbida ham mehr va rahm-shafqat borligi ko'rinadi. Bu esa asarni yanada hayotiy va ishonarli qiladi. Yozuvchi shu orqali insonni faqat tashqi harakatlari bilan emas, balki ichki kechinmalari bilan ham baholash kerakligini ko'rsatadi.

„O'gay ona“ asarining asosiy mazmuni shundan iboratki, haqiqiy onalik faqat dunyoga keltirish bilan emas, balki mehr va e'tibor bilan belgilanadi. Agar inson qalbida mehr bo'lsa, u begona farzandga ham ona bo'la oladi. Mehr yetishmasa, hatto yaqin insonlar ham bir-biridan uzoqlashadi. Asarda insoniylik, sabr-toqat, mehr-muhabbat kabi fazilatlar alohida qadrlanishi ta'kidlanadi.\

“O'gay ona” asarida oila muhitining murakkabligi, insonlar o'rtasidagi ruhiy kechinmalar va munosabatlar nozik tarzda yoritilgan. Muallif oilani nafaqat biologik birlik, balki ma'naviy maskan sifatida talqin etadi.

Asarda mehr-muhabbat, o'zaro hurmat, sabr-toqat, g'amxo'rlik, kechirimlilik kabi asosiy oilaviy qadriyatlar aks ettiriladi.

Bu qadriyatlar o'gay ona obrazi orqali amalda namoyon bo'ladi. U o'z farzandi bo'lmagan bolalarga ham chin dildan mehr ko'rsatadi. Bu esa oilaning asosi qon-qarindoshlik emas, balki ruhiy yaqinlik ekanini ko'rsatadi.

Adabiyotda o'gay ona obrazi ko'pincha salbiy qiyofada tasvirlangan. Ammo mazkur asarda bu obraz butunlay o'zgartiriladi. O'gay ona mehribon, sabrli, bag'rikeng, fidoyi inson sifatida tasvirlanadi.

U bolalar tomonidan dastlab qabul qilinmasa ham, o'zining samimiyligi va mehribonligi orqali ularning qalbidan joy oladi. Bu holat o'quvchiga muhim hayotiy saboq beradi: insonni baholashda tashqi omillar emas, balki uning ichki dunyosi muhimdir.

Asarda bolalar ruhiyati ham alohida e'tibor bilan tasvirlangan. Ularning o'gay onaga nisbatan dastlabki ishonchsizligi tabiiy hol sifatida ko'rsatiladi. Biroq vaqt o'tishi bilan ular mehr va e'tiborni his etib, o'z munosabatlarini o'zgartiradilar.

Mazkur asar yoshlar tarbiyasida muhim o'rin tutadi. Uning asosiy tarbiyaviy jihatlari quyidagilardan iborat:

1. Mehr-muhabbatni ulug'lash orqali asar insonlar o'rtasidagi eng kuchli bog'lovchi – mehr ekanini ko'rsatadi.
2. Oila muqaddasligini anglatish orqali oila inson hayotining asosiy tayanchi sifatida talqin etiladi.
3. Axloqiy fazilatlarni shakllantirish orqali asar halollik, bag'rikenglik, sabr, vca hurmat kabi insoniylik sifatlar targ'ib qilinadi.

Globalashuv davrida oilaviy qadriyatlarning susayishi kuzatilayotgan bir paytda, bunday asarlar alohida ahamiyat kasb etadi. “O'gay ona” asari oila institutini mustahkamlaydi, yoshlar ongida to'g'ri qarashlarni shakllantiradi, insoniylikni targ'ib etadi.

Ahmad Lutfiy Qozonchining “O'gay ona” asari oilaviy qadriyatlarni yuksak darajada badiiy ifodalagan asarlardan biridir. Unda oila, mehr-muhabbat, sabr-toqat va insoniylik kabi muhim tushunchalar chuqur yoritilgan.

Asar orqali quyidagi xulosalarga kelish mumkin:

- ✓ Oila – ma'naviy tarbiyaning asosiy maskani;

- ✓ Mehr insonlar o'rtasidagi eng muhim bog'lovchi kuchdir;
- ✓ Haqiqiy onalik – bu mehr va g'amxo'rlikda namoyon bo'ladi.

Shu bois ushbu asar yosh avlodni barkamol inson etib tarbiyalashda muhim ahamiyatga ega.

Xulosa qilib aytganda, „O'gay ona“ asari oila va mehr-muhabbat haqida yozilgan muhim asarlardan biridir. U har bir insonni sabrli, mehribon va adolatli bo'lishiga chaqiradi. Asarni o'qigan kitobxon oila qadri, ota-ona mehri va insoniylikning naqadar muhim ekanini yanada chuqurroq anglaydi.

References

- [1] Qozonchi, A. L. *O'gay ona*. Toshkent: Sharq nashriyoti, 2018.
- [2] Yo'ldoshev, Q. *Adabiyotshunoslik asoslari*. Toshkent: O'qituvchi, 2015.
- [3] Rasulov, A. *Badiiy asar tahlili nazariyasi*. Toshkent: Fan, 2012.
- [4] Qodirov, P. *Adabiyot va hayot*. Toshkent: G'afur G'ulom nomidagi nashriyot, 2010.
- [5] Mahmudov, N. *Pedagogika nazariyasi va tarixi*. Toshkent: TDPU, 2016.
- [6] To'xtaxodjayeva, M. *Oila pedagogikasi*. Toshkent: Fan va texnologiya, 2014.
- [7] Abdullayeva, D. *Ma'naviyat asoslari*. Toshkent: Iqtisodiyot, 2017.
- [8] Zunnunov, A. *Tarbiya nazariyasi*. Toshkent: O'qituvchi, 2013.
- [9] Internet

manbalari:

www.ziyonet.uz

www.kitob.uz

www.edu.uz